

Fantomord

Noen ord fins bare som feil. Internasjonalt kalles de «fantomord», på islandsk «draugorð».

Ifølge eldre definisjoner må et fantomord ha stått i en ordbok. Men hvor går grensen for hva som er en ordbok i dag? Du kan google «nitidig» og få 30 800 treff. Hvis du begrenser søket til «sider på norsk», har det jammen vokst til 31 100, derav flere som gir seg ut for hjelpemiddel i riktig norsk og godtar ordet. Da er det vel OK? Nei, det heter **nitid** og ikke noe annet. Her er noen til av de vanligere: «henspeile på» er en blanding av **gjenspeile** og **henspile på**. «Viderekommende elever» er **viderekomne**. «Passivisere» er riktig hvis det er ment 'gjøre passiv', men å gjøre fredelig(ere) er å **pasifisere**. Fantomordet er «passifisere».

Noen fantomord virker fornuftige. En regel som tas på forhånd, er vel en «forhåndsregel»? Nei, en **forholdsregel**. At noe tas inn i noe annet, burde kanskje hete «innkorporere», men heter **inkorporere**. Hva er i veien med «tankeevne» (6400 treff) for **tenkeevne** eller «nyttegjøre seg» (44 700) for **nyttiggjøre seg**? Vel, foreløpig er de fantomord.

Mer folkelige innslag som «jeg står **nærme** han» for **nær** er sikkert fjernt fra psykologer. Men «anorexi» er det empiri for at de kan skrive. Det er feil for enten **anoreksi** på norsk eller **anorexia nervosa** på latin. Hvis en norvagiserer noe av en latinsk term, så skal hele ordet ha norsk form. Man kan korte ned ordet, eller gi det en norsk endelse. En hel del substantiver som ender på-ia på latin får-i på norsk. I anoreksieksempelet over er alt dette gjort.

Sett, men ennå ikke i Tidsskriftet: «imidlertidig».

Dag Gundersen, ordbokredaktør og professor i nordisk språkvitenskap